

УДК 378.14

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-107>**Тамара ТУРЧИН,***orcid.org/0000-0002-1052-7098**доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки, початкової освіти та освітнього менеджменту
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(Ніжин, Чернігівська область, Україна) TamaraT2013@ukr.net***Тетяна ФОРОСТЮК,***orcid.org/0000-0002-9716-3265**кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, теорії і методики початкової освіти
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
(Переяслав, Київська область, Україна) forostiuk7@gmail.com***Віталій ФОРОСТЮК,***orcid.org/0000-0001-8511-0986**викладач кафедри педагогіки, теорії і методики початкової освіти
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
(Переяслав, Київська область, Україна) forostiuk7@gmail.com*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА В УМОВАХ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена розробленню шляхів удосконалення системи вищої освіти, спрямованих на ефективну організацію дуальної освіти, в умовах якої формується професійна компетентність майбутніх педагогів. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю підготовки молодих фахівців, готових до перетворення теоретичних знань на практичні дії. Для цього застосовується дуальна освіта, яка поєднує теоретичну та практичну підготовку.

Мета статті – розробити шляхи удосконалення системи вищої освіти, спрямовані на формування професійної компетентності майбутніх педагогічних працівників в умовах дуальної освіти. Для досягнення поставленої мети було визначено поняття «компетентність» та «дуальна освіта», її переваги та принципи. Після аналізу стану дуальної освіти в Україні визначені завдання системи вищої освіти та шляхи їх виконання, що сприятимуть формуванню професійної компетентності майбутнього педагога.

Для проведення дослідження використовувались такі методи, як аналіз, синтез, індукція та дедукція. В статті вперше показані практичні рішення активації процесу впровадження дуальної освіти, що забезпечують формування професійних компетенцій майбутнього педагога.

В результаті проведеного дослідження встановлено суть понять «компетентність» та «дуальна освіта». Визначено переваги та принципи дуальної освіти, в умовах якої формується професійна компетентність. Виокремлено завдання, які потрібно виконати для активізації цього процесу, та шляхи їх виконання. Це впровадження програм дуального навчання, регламентація відносин між його суб'єктами, підготовка наставників, розвиток мережі роботодавців, проведення інформаційної кампанії, використання напрацьованого досвіду інших закладів освіти. Для виконання цих завдань необхідно розробити і впровадити програми дуального навчання, закріплювати тристоронні відносини між його суб'єктами документально, відправляти на стажування наставників, залучати якомога більше роботодавців, пояснювати студентам важливість дуального навчання та при його застосуванні враховувати досвід інших закладів освіти.

Практичне значення дослідження полягає в можливості використовувати отримані результати закладами вищої освіти, які готують майбутніх педагогів.

Ключові слова: професійна компетентність, компетенції, дуальна освіта, система вищої освіти, регламентація відносин.

Tamara TURCHYN,

orcid.org/0000-0002-1052-7098

Doctor of Pedagogical Science, Professor;

Head of the Department Pedagogy, Primary Education and Educational Management

Nizhyn Mykola Gogol State University

(Nizhyn, Chernihiv region, Ukraine) TamaraT2013@ukr.net

Tetiana FOROSTIUK,

orcid.org/0000-0002-9716-3265

PhD in Pedagogy, Associate Professor;

Associate Professor at the Department of Pedagogy Theory and Methodology of Elementary Education

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

(Pereiaslav, Kyiv region, Ukraine) forostiuk7@gmail.com

Vitaly FOROSTIUK,

orcid.org/0000-0001-8511-0986

Lecturer at the Department of Pedagogy Theory and Methodology of Elementary Education

Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

(Pereiaslav, Kyiv region, Ukraine) forostiuk7@gmail.com

PROFESSIONAL COMPETENCE FORMATION OF FUTURE PEDAGOGICAL EMPLOYEE IN THE CONDITIONS OF DUAL EDUCATION

The article is devoted to developing the ways to improve the system of higher education, aimed at effective organization of dual education, which forms the professional competence of future teachers. The relevance of the research is conditioned by the necessity of training young specialists, who are ready to turn theoretical knowledge into practical actions. For this purpose, dual education combining theoretical and practical training is applied.

The aim of the article is to develop ways to improve the system of higher education, aimed at the formation of professional competence of future teachers in the conditions of dual education. In order to achieve the objectives, the concepts of "competence" and "dual education", its advantages and principles were defined. After analyzing the state of dual education in Ukraine, the tasks of the system of higher education and the ways of their implementation, contributing to the formation of professional competence of a future teacher were determined.

Such methods as analysis, synthesis, induction and deduction were used to carry out the research. The article for the first time shows the practical solutions of activating the process of implementation of dual education, providing the formation of professional competence of the future teacher.

As a result of the study the essence of the concepts "competence" and "dual education" is established. The advantages and principles of dual education, in which professional competence is formed, are determined. The tasks, which should be performed to activate this process and the ways of their fulfillment are determined. These are introduction of dual education programs, regulation of relations between its subjects, training of tutors, development of employers' network, conducting information campaign, use of accumulated experience of other educational institutions. In order to fulfill these tasks, it is necessary to develop and implement programs of dual training, to document trilateral relations between its subjects, to send mentors for training, to involve as many employers as possible, to explain to students the importance of dual training and to consider the experience of other educational institutions in its application.

The practical significance of the study consists in the possibility of using the results obtained by the institutions of higher education that train future teachers.

Key words: *professional competence, competence, dual education, higher education system, relationship regulation.*

Постановка проблеми. В умовах соціально-економічного розвитку сучасного суспільства керівники освітніх організацій посилюють вимоги до знань, умінь та навичок молодих освітян – випускників педагогічних закладів вищої освіти. Насамперед, увага роботодавців спрямована на виявлення здібностей та готовності молодих фахівців до перетворення теоретичних знань на практичні дії, що задовольняють стандарти якості освітніх послуг. Однак ці здібності мають далеко не всі майбутні педагогічні праців-

ники. Це пов'язано з розривом між теорією, яку вони отримують у закладі вищої освіти, та практичними навичками, необхідними для успішної професійної діяльності. Для вирішення цієї проблеми застосовується дуальна освіта, організація якої пов'язана із практичними аспектами підготовки молодих спеціалістів. Вона широко використовується в Європейських країнах та поєднує теоретичну та практичну підготовку. Основна змістовна концепція дуальної системи професійної освіти ґрунтується на збільшенні практичної

спрямованості під час підготовки фахівців через об'єднання навчального та виробничого процесів, що суттєво збільшує можливість кваліфікації майбутніх випускників. Таке навчання, безумовно, спрямоване на наближення вищої освіти до потреб практики та життя.

Саме тому формування професійної компетентності майбутніх педагогів в умовах дуальної освіти є дуже актуальним та потребує поглибленого вивчення. Оскільки дуальна підготовка педагогічних кадрів – це інноваційний тип освіти, який передбачає узгоджену взаємодію освітньої та виробничої сфер, то вона потребує виконання важливих завдань, що стоять перед системою вищої освіти та спрямовані на її ефективну організацію.

Аналіз досліджень. Питання формування професійної компетентності майбутнього педагогічного працівника розглядається в роботах багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Зокрема, це Равен Дж. (2001), Бусел В.Т. (2001), Ягупов В.В. (2007), Сахарчук Е.Н. (2004) тощо. Разом з цим недостатньо уваги приділено цьому процесу в контексті дуальної освіти, інтерес до якої продовжує рости та виходить за рамки підготовки робочих спеціальностей. Саме тому це питання є дуже актуальним та потребує поглибленого вивчення.

Мета статті – розробити шляхи удосконалення системи вищої освіти, спрямовані на формування професійної компетентності майбутніх педагогічних працівників в умовах дуальної освіти.

Виклад основного матеріалу. Роль засновника компетентнісного підходу, використання якого в системі освіти було обґрунтовано як необхідність, належить англійському психологу Равену Дж. На його думку, компетентнісний підхід забезпечує формування у майбутніх педагогів соціально значимих у професійній діяльності якостей – відповідальності, ініціативності та творчості. Також він підкреслив, що результат підготовки, який визначається знаннями, вміннями і навичками учня чи студента успішно формується за умови усвідомлення останнім суспільної значущості перерахованих вище якостей (Равен, 2001: 142).

Поняття «компетентність» у дослідженнях вітчизняних вчених має різне значення. Відповідно до сучасного тлумачного словника за ред. Бусела В, компетентність – це здатність успішно відповідати на індивідуальні та соціальні потреби, діяти та виконувати поставлені завдання (Бусел, 2001: 1440). Ягупов В. розуміє під цим поняттям підготовленість до здійснення певної професійної діяльності та наявність професійно важливих якостей фахівця, сприяючих цій діяльності (Ягу-

пов, Свистун, 2007: 3-8). Що стосується поняття «професійної компетентності педагога», то з позиції Сахарчука Є. С., її основними ознаками є мотивоване прагнення до безперервного професійного вдосконалення, здатність до системного бачення педагогічної реальності, системної дії у професійно-педагогічній ситуації, вміння знаходити нестандартні рішення професійно-педагогічних завдань, схильність до професійної рефлексії, володіння системою професійно-моральних цінностей та пріоритетів (Сахарчук, 2004: 145-149).

Окремої уваги заслуговує поняття «компетенція», яка є важливим компонентом професійної компетентності педагога. Під компетенціями розуміється результат освіти, що виражається в готовності людини до вирішення певних професійних завдань та позапрофесійної діяльності. Особливе значення мають саме професійні компетенції як результат професійної освіти. Вони визначені у відповідних професійних стандартах (профстандарті вчителя, затвердженому в 2020 році (Затверджено профстандарт, 2020), та профстандарті на групу професій «викладачі закладів вищої освіти, затвердженому в 2021 році (Затверджено стандарт, 2021).

Проаналізувавши думки дослідників щодо поняття «компетентність» та «педагогічна компетентність», можна зробити висновок, що воно поєднує спеціальні професійні знання, вміння та навички з психологічними та моральними якостями особистості та складається з компетенцій, які є її основними компонентами.

Розглянемо основні компоненти професійної компетентності майбутнього педагога. Вона складається із професійно-навчальних та професійно-практичних компетенцій, які наведені на Рис. 1.

Таким чином, для успішної професійної діяльності майбутній педагогічний працівник повинен мати професійно-навчальні та професійно-практичні компетенції, які є основними складовими професійної компетентності.

Найкращою мірою формування та розвиток професійних компетенцій відбувається за допомогою дуальної освіти. Відповідно до ЗУ «Про вищу освіту», під дуальною формою здобуття освіти необхідно розуміти поєднання навчання осіб у закладах вищої освіти (ЗВО) з навчанням на робочих місцях на підприємствах, в установах та організаціях, з метою набуття певної кваліфікації. Таке навчання, як правило, здійснюється на умовах договору (Про вищу освіту, 2014). В рамках дуального навчання для формування професійної компетентності майбутнього педагога використовуються кошти виробництва, тобто фінансування здійснюється за рахунок підприємства, оскільки

роботодавець усвідомлює, що витрати на якісну професійну освіту є надійним вкладом капіталу. Необхідно додати, що участь підприємства у підготовці кадрів полягає не тільки у наданні матеріально-технічної бази, а й у визначенні змісту підготовки (Сидакова, 2016: 62-64).

Можна виділити кілька переваг дуального навчання у формуванні професійної компетентності майбутнього педагогічного працівника.

1. *Ознайомлення з реальною професійною діяльністю.* Синергія теоретичного навчання в університеті та отримання професійного досвіду – це те, що часто є найбільш цікавим для студентів у програмі навчання. Задовго до закінчення навчання студент має можливість познайомитись з реальною професійною діяльністю. На відміну від педагогічної практики у навчальному закладі (школі, коледжі, ліцеї), програми дуального навчання припускають укладання між студентом та роботодавцем довгострокових трудових контрактів, які дозволяють студенту працювати і вчи-

тися одночасно та дійсно розвивати знання, отримані на заняттях в закладі вищої освіти. Зв'язок між теоретичною підготовкою та виконанням професійних функцій встановлюються швидше і є міцнішими. Крім того, дуальне навчання дозволяє студенту визначитися з професією відповідно до набутих навичок, бажань, очікувань та усвідомлення свого професійного призначення.

2. *Створення умов, які неможливо змодельювати в рамках навчального заняття в університеті:* розуміння реальних потреб школи, відносини з іншими співробітниками, взаємини з учнями «вчитель-учень», ієрархічні відносини чи повноправна участь у різноманітних проектах.

3. *Налагодження професійних відносин з колегами,* до яких можна звернутися наприкінці свого навчання, коли випускник ЗВО шукатиме роботу. Ці зв'язки можуть мати вирішальне значення, коли він вийде на ринок праці.

4. *Отримання винагороди, яка буде вищою, ніж у випускника без досвіду роботи.* Статус штат-

Рис. 1. Основні компоненти професійної компетентності майбутнього педагога

Примітка: складено авторами

Таблиця 1

Принципи формування професійної компетентності майбутнього педагога в умовах дуальної освіти

Принципи	Значення
Практикоорієнтованість	Забезпечення професійного досвіду майбутніх педагогів при зануренні в їх професійне середовище в процесі навчання, професійно-орієнтовані технології навчання, спрямовані на формування необхідних у професійній діяльності умінь, знань, навичок, якостей
Комплексність	Забезпечення єдиного освітньо-виробничого середовища
Інтегративність	Міжпредметні зв'язки, засновані на модульних освітніх програмах з метою формування необхідної кваліфікації
Універсальність	Єдність теоретичного та практичного аспектів підготовки
Гнучкість та варіативність	Такими якостями повинні характеризуватися технології освітнього процесу, які необхідні для формування професійної компетентності майбутнього педагога
Партнерство	Реалізація навчання кадрів для підприємства на базі рівноправного партнерства

Примітка: складено авторами

ного співробітника дозволяє студенту користуватися багатьма привілеями (наприклад, оплачувану відпустку). Разом з тим він завжди може скористатися своїм студентським квитком та безліччю інших переваг (знижка на транспорт, вигідні ціни на культурні заходи та ін.).

Водночас формування професійної компетентності майбутнього педагогічного працівника повинно відбуватися з дотриманням певних принципів, що наведені в Табл. 1.

Виходячи з цього можна сказати, що ознайомлення з реальною професійною діяльністю, позааудиторна самостійна робота студента, визначення індивідуальних професійних траєкторій, налагодження професійних відносин та ін. переваги дуальної освіти дозволяють створити умови для формування професійної компетентності. Цей процес повинен відбуватися з дотриманням певних принципів.

Практика реалізації дуальної освіти в Україні започаткувалася відносно недавно – в 2019 році. Для цього було частково створене законодавче підґрунтя. Зокрема, питання дуальної освіти регулюється такими нормативно-правовими актами: Закон України «Про освіту» (Про освіту, 2017); Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.03.2015 № 298 «Про впровадження елементів дуальної системи навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників» (Наказ МОН, 2015); Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.09.2018 №660-р «Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» (Розпорядження КМУ, 2018).

Окремої уваги заслуговує Наказ Міністерства освіти та науки «Щодо запровадження пілотного проекту у закладах фахової перед вищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти». Ним визначено перелік закладів фахової передвищої та вищої освіти для його впровадження упродовж 2019-2023 років (Наказ МОН, 2019). До нього увійшло 44 заклади освіти України. Зокрема, це Івано-Франківський національний технічний університет нафти та газу, Білоцерківський національний аграрний університет, Львівський національний аграрний університет, Національний університет харчових технологій, Запорізький національний університет тощо. Пізніше до нього увійшло ще декілька навчальних закладів, однак на даний момент в ньому відсутні педагогічні ЗВО. В разі успішності цього пілотного проекту, в них також буде впроваджуватися дуальна освіта.

Варто зазначити, що дуальна освіта не набрала популярності у великих містах-мільйонниках.

Разом з тим, вона була б дуже актуальною у населених пунктах, де є проблема з працевлаштуванням. Саме там існує серйозна проблема з пошуком роботи для молоді (Навчатись, 2021).

Не дивлячись на однозначні переваги дуальної освіти, вона не набула популярності через самостійність кожного закладу вищої освіти, а також небажання ускладнювати установлені організаційні процеси. Більшість закладів освіти виконують основну вимогу – відповідність закону «Про вищу освіту» і Концепції розвитку здобуття вищої, фахової передвищої освіти за дуальної форми. Теоретично здобувачем дуальної форми освіти можна стати вже з першого курсу. Однак працювати, не маючи достатніх фахових теоретичних знань, та поєднувати роботу з навчанням досить складно. Саме тому більшість закладів вищої освіти, які беруть участь в пілотному проекті, дозволяють переходити на дуальну форму навчання магістрам.

Важливим питанням є офіційність співпраці з роботодавцем. Працевлаштування студента відбувається відповідно до чинного законодавства. Як правило, підприємство чи організація укладає договір з закладом освіти про співпрацю в рамках дуальної освіти. Після цього підписується тристоронній договір зі студентом. Після цього на нього розповсюджуються ті ж умови співпраці, що й на інших співробітників. Після закінчення навчання за дуальною формою освіти в диплом випускника вноситься додатковий запис. Окремого документа не передбачено.

Враховуючи вищесказане, можна зробити висновок, що дуальна освіта в Україні знаходиться на початковому етапі розвитку. До її впровадження готові далеко не всі ЗВО, зокрема й ті, які випускають майбутніх педагогічних працівників. Для того, щоб активізувати цей процес, система вищої освіти повинна виконати низку завдань, які сприятимуть формуванню професійної компетентності майбутнього педагогічного працівника в умовах дуальної освіти (Табл. 2).

Таким чином, успішне формування професійної компетентності майбутнього педагогічного працівника в умовах дуальної освіти можливе за умови розробки належного навчально-методичного забезпечення процесу підготовки майбутніх педагогів та наставників для дуального навчання, регламентування тристоронніх відносин «ЗВО – студент – роботодавець», створення та розвитку мережі роботодавців, які можуть співпрацювати в рамках дуальної освіти, проведення інформаційних кампаній серед майбутніх педагогів та врахування досвіду інших закладів освіти.

Завдання вищої освіти та шляхи їх виконання

Завдання	Шляхи виконання
Розробка програм дуального навчання	У деяких студентів – майбутніх педагогічних працівників виникають труднощі з виконанням навчального плану в університеті, незважаючи на наявний індивідуальний план навчання. Це може бути пояснено тим, що багато викладачів не готові бути гнучкими та змінювати звичні методи та прийоми навчання. Водночас відсутність програм дуального навчання пояснює таке "неприйняття" працюючого студента з боку викладачів. Саме тому їх розробка та впровадження у педагогічних закладах вищої освіти є дуже актуальною. Проте не можна повністю виключати можливість того, що студент «не впорався, тому що не зміг поєднувати навчання та роботу», не розрахував свої сили та тимчасові та психологічні можливості.
Регламентация тристоронніх відносини «ЗВО – студент – роботодавець»	Дуальне навчання передбачає взаємодію закладу вищої освіти, роботодавця та студента, починаючи зі складання програми дуального навчання та закінчуючи захистом випускних кваліфікаційних робіт. Щодо останніх, замовником на виконання досліджень також стає освітня установа, в якій студенти провадять професійну діяльність. Закріплення таких тристоронніх відносин повинно бути регламентованим.
Підготовка наставників для ефективного функціонування та результативності дуальної освіти	Обговорити будь-яку проблему, що виникає під час суміщення навчання та професійної діяльності, майбутній педагог може з викладачами на кафедрі в університеті, але багато з цих проблем вимагають швидкого вирішення. Дуальне навчання передбачає роботу студента-вчителя в тісному контакті з наставником, який володіє теоретичними знаннями щодо змісту, технологій, методик навчання студента, формування способів комунікацій у групі студентів. Підготовка наставника повинна здійснюватися шляхом проходження стажування.
Створення та розвиток мережі роботодавців	Для цього заклад освіти повинен визначити критерії відбору підприємств, установ чи організацій, які можуть співпрацювати з ним в межах дуальної форми освіти. Такими критеріями може бути наявність інституту наставництва, наявність відповідних робочих місць та гідних умов праці.
Проведення інформаційної кампанії	Проведення інформаційної кампанії серед здобувачів вищої освіти для того щоб забезпечити їх свідомий вибір дуальної форми здобуття освіти. Для цього потрібно залучити студентське самоврядування та здобувачів, які мають такий досвід навчання. Студентам потрібно забезпечити відкритий доступ до інформації про умови навчання на підприємствах, в установах та організаціях, які є партнерами ЗВО.
Використання напрацьованого досвіду дуального навчання інших закладів вищої освіти.	Можна використовувати досвід іноземних та вітчизняних ЗВО, які стали першопрохідцями дуальної освіти в Україні. Їх перелік затверджений відповідним Наказом. Інформація про них знаходиться у вільному доступі на сайт Міністерства освіти України.

Примітка: складено авторами на основі (Тенденції та виклики, 2022; Бучинська, 2022)

Висновки. В результаті проведеного дослідження можна дійти висновку, що впровадження дуальної освіти у педагогічні заклади вищої освіти сприяє формуванню компетентності майбутніх фахівців, готових до перетворення теоретичних знань на практичні дії, що задовольняють стандарти якості освітніх послуг.

Після аналізу робіт дослідників щодо поняття «компетентність» та «педагогічна компетентність» було зроблено висновок, що воно поєднує спеціальні професійні знання, вміння та навички з психологічними та моральними якостями особистості та складається з компетенцій, які є її основними компонентами. Виділено кілька переваг дуального навчання у формуванні професійної компетентності майбутнього педагогічного працівника. Це ознайомлення з реальною професійною діяльністю, створення умов, які неможливо

змодельовати в рамках навчального заняття в університеті, налагодження професійних відносин з колегами, отримання винагороди за роботу. Визначено, що формування професійної компетентності майбутнього педагогічного працівника повинне відбуватися з дотриманням принципу практико орієнтованості, комплексності, інтегративності, універсальності, гнучкості, варіативності та партнерства. Після аналізу стану сучасної дуальної освіти в Україні визначено, що вона знаходиться на стадії розвитку. До її впровадження готові не всі заклади вищої освіти, зокрема й ті, які випускають майбутніх педагогічних працівників. Для того, щоб активізувати цей процес, необхідно виконати низку завдань: впроваджувати програми дуального навчання; регламентувати відносини між його суб'єктами; здійснювати підготовку наставників; розвивати мережі робо-

тодавців; проводити інформаційні кампанії; використовувати напрацьований досвід інших закладів освіти. Для виконання цих завдань заклади вищої освіти спільно з роботодавцями повинні працювати над розробкою програм дуального навчання, закріплювати тристоронні відносини між його суб'єктами документально, відправляти на стажування наставників, залучати якомога більше

роботодавців, пояснювати студентам важливість дуального навчання та при його застосуванні враховувати досвід інших закладів освіти, як вітчизняних, так і зарубіжних.

Отримані результати можуть використовуватись закладами вищої освіти, які готують майбутніх педагогів з метою формування професійної компетенції в умовах дуальної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української. Київ: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
2. Бучинська О., Давліканова О., Іщенко Т., Лилик І., Чайковська А., Яшкіна О. Аналітичний звіт за результатами другого року пілотного проекту, що реалізується відповідно до Наказу МОНУ від 15.10.2019 № 1296 «Щодо запровадження пілотного проекту в закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти. Київ, 2021. 188 с.
3. Затверджено профстандарт вчителя початкових класів, вчителя ЗЗСО і вчителя з початкової освіти. mon.gov.ua, 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalanoi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti>
4. Затверджено стандарт на групу професій «Викладачі закладів вищої освіти». mon.gov.ua, 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachi-zakladiv-vishoyi-osviti>
5. Навчатись і працювати: 10 питань про дуальну освіту. ukrinform.ua, 2021. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-yakisne-zhyttia/3310741-navcatisa-i-pracuvati-10-pitan-pro-dualnu-osvitu.html>
6. Про вищу освіту: Закон України від 1.07.2014 р. № 1556-VII/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
7. Про впровадження елементів дуальної системи навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників: Наказ від 16.03.2015 № 298/Міністерство освіти і науки України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0916729-17#Text>
8. Про освіту: Закон України від 5 .09.2017 р. № 2145-VIII/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
9. Про схвалення Концепції підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти: Розпорядження від 19.09.2018 №660-р./Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80#Text>
10. Равен Дж. Педагогическое тестирование: проблемы, заблуждения, перспективы. Москва: Когито-Центр, 2001. 142 с.
11. Сахарчук Е. Н. Студент-исследователь. Высшее образование в России, 2004. № 4. С. 145–149.
12. Сідакова Л. В. Сущность и основные признаки дуальной модели обучения. Образование и воспитание, 2016. № 2. С. 62–64.
13. Тенденції та виклики розвитку дуальної освіти. nuft.edu.ua, 2022. URL: <https://nuft.edu.ua/news/podiyi/tendenciji-ta-vikliki-rozvitku-dualnoyi-osviti-obgovoryval>
14. Щодо запровадження пілотного проекту у закладах фахової перед вищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти: Наказ від 15.10.2019 № 1296/ Міністерство освіти та науки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-zaprovadzhennya-pilotnogo-proektu-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti-z-pidgotovki-fahivciv-za-dualnoyu-formoyu-zdobuttya-osviti>
15. Ягупов В. В., Свистун В. І. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти. Наукові записки НаУКМА. Серія «Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота», 2007. Т. 71. С. 3-8.

REFERENCES

1. Busel V. T. Velykyi tлумachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayinskoyi [Large explanatory dictionary of modern Ukrainian]. Kyiv: VTF «Perun», 2001. 1440 p. [In Ukrainian].
2. Buchynska O., Davlikanova O., Ishchenko T., Lylyk I., Chaykovska A., Yashkina O. Analychnyy zvit za rezultatamy druhoho roku pilotnoho proyektu, shcho realizuyetsya vidpovidno do Nakazu MONU vid 15.10.2019 № 1296 «Shchodo zaprovadzhennya pilotnoho proyektu v zakladakh fakhovoyi peredvishchoyi ta vyshchoyi osvity z pidhotovky fakhivtsiv za dualnoyu formoyu zdobuttya osvity [Analytical report on the results of the second year of the pilot project, implemented in accordance with the Order of the Ministry of Education and Science of 15.10.2019 № 1296 "On the introduction of pilot project in institutions of professional higher and higher education for the training of specialists in the dual form of education]. Kyiv, 2022. 188 p. [in Ukrainian].
3. Navchatys i pratsyuvaty: 10 pytan pro dual'nu osvitu. [Study and work: 10 questions about dual education]. 2021. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-yakisne-zhyttia/3310741-navcatisa-i-pracuvati-10-pitan-pro-dualnu-osvitu.html> [in Ukrainian].
4. Pro osvitu: Zakon Ukrayiny vid 5.09.2017 r. № 2145-VIII [On education]. 2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].

5. Pro skhvalennya Kontseptsiyi pidhotovky fakhivtsiv za dualnoyu formoyu zdobuttya osvity: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19.09.2018 №660-r. [On approval of the Concept of training specialists in the dual form of education]. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/660-2018-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

6. Pro vprovadzhennya elementiv dualnoyi systemy navchannya u profesynnu pidhotovku kvalifikovanykh robitnykiv: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 16.03.2015 № 298 [On the introduction of elements of the dual system of education in the training of skilled workers]. 2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0916729-17#Text> [in Ukrainian].

7. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 1.07.2014 r. № 1556-VII [On higher education]. 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

8. Raven Dzh. Pedagogicheskoye testirovaniye: problemy, zabluzhdeniya, perspektivy [Pedagogical testing: problems, delusions, prospects]. Moscow: Kogito-Tsentr, 2001. 142 p. [In Russian].

9. Sakharchuk Ye. N. Student-issledovatel [Student-researcher]. Vyssheye obrazovaniye v Rossii, 2004. Nr. 4, pp. 145–149 [In Russian].

10. Sidakova L. V. Sushchnost i osnovnyye priznaki dualnoy modeli obucheniya [The essence and main features of the dual model of learning. Education and upbringing]. Obrazovaniye i vospitaniye, 2016. Nr. 2. pp. 62–64 [In Russian].

11. Shchodo zaprovadzhennya pilotnoho proektu u zakladakh fakhovoyi pered vyshchoyi ta vyshchoyi osvity z pidhotovky fakhivtsiv za dualnoyu formoyu zdobuttya osvity: Nakaz Ministerstva osvity ta nauky vid 15.10.2019 № 1296 [Regarding the introduction of a pilot project in vocational institutions for higher and higher education for the training of specialists in the dual form of education]. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-zaprovadzhennya-pilotnogo-proektu-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti-z-pidgotovki-fahivciv-za-dualnoyu-formoyu-zdobuttya-osviti> [in Ukrainian].

12. Tendentsiyi ta vyklyky rozvytku dualnoyi osvity. [Trends and challenges in the development of dual education]. 2022. Retrieved from: <https://nuft.edu.ua/news/podiyi/tendenciyi-ta-viklyki-rozvitku-dualnoyi-osviti-obgovoryval> [in Ukrainian].

13. Yahupov V. V., Svystun V. I. Kompetentnisnyy pidkhid do pidhotovky fakhivtsiv u systemi vyshchoyi osvity. [Competence approach to training in higher education]. Seriya «Pedahohichni, psykholohichni nauky ta sotsialna robota, 2007. T. 71. pp. 3-8 [In Ukrainian].

14. Zatverdzheno profstandart vchytelya pochatkovykh klasiv, vchytelya ZZSO i vchytelya z pochatkovoyi osvity. [The professional standard of a primary school teacher, a teacher of primary school and a teacher of primary education has been approved]. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti> [in Ukrainian].

15. Zatverdzheno standart na hrupu profesij «Vykladachi zakladiv vyshchoyi osvity». [The standard for the group of professions "Teachers of higher education institutions" was approved]. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-standart-na-grupu-profesij-vikladachi-zakladiv-vishoyi-osviti> [in Ukrainian].